

ГОЛОВУВАННЯ ПОЛЬЩІ В РАДІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ШАНСИ ТА ВИКЛИКИ

Анотація. Польща протягом II півріччя 2011 року головувала в Раді Європейського Союзу. Підготовку до виконання даної функції Варшава розпочала на кілька років раніше. Польща – це четверта країна з десяти, що приєдналися до ЄС в 2004 році, і головувала в Раді ЄС. Важливим для Польщі була реклама країни і покращення іміджу в ЄС. Це перше головування для країни, яке, на жаль, проходило в несприятливий час – внутрішня криза в ЄС (важка фінансова ситуація в Греції та ряді інших країн ЄС, спроби ревізії Шенгенського договору тощо) та нестабільна ситуація в країнах Близького Сходу та північної Африки, більшість яких входять до проекту Європейської Політики Сусідства. У статті аналізуються шанси та виклики, які стояли перед Польщею під час її головування в Раді ЄС.

Ключові слова: Рада Європейського Союзу, президенція в ЄС

Аннотация. Польша на протяжении II полугодия 2011 года председательствовала в Совете Европейского Союза. Подготовка к выполнению данной функции Варшава начала несколько лет раньше. Польша – это четвертая страна из десяти, которые присоединились к ЕС в 2004 году, и председательствовала в Совете ЕС. Важной для Польши была реклама страны и повышение имиджа в ЕС. Это первое президентство в истории Польши, которое, к сожалению, началось в не совсем благоприятное время – внутренний кризис в ЕС (тяжелая финансовая ситуация в Греции и ряде других стран ЕС, попытки ревизии Шенгенского договора и др.) и нестабильная ситуация в странах Ближнего Востока и Северной Африки, которые являются и партнерами по проекту Европейской Политики Соседства. В статье анализируются шансы и риски во время президентства Польши в Совете ЕС.

Ключевые слова: Совет Европейского Союза, президентия в ЕС

Summary. Poland chaired the Council of the European Union during the second half of 2011. Warsaw began several years earlier to preparation for the implementation of this function. Poland was the fourth country of ten, which joined with the EU in 2004, and chaired to the Council of the EU. The important point for Poland was an advertisement for the country and improving the image of the EU. This is the first presidency in the history of Poland, however not quite good time started, because that time was internal crisis in the EU (serious financial situation in Greece and some other EU countries, attempts to revise the Schengen Agreement, etc.) and the unstable situation in the Middle East and North Africa, which are also partners in the project of the European Neighborhood Policy. In this article is analyzing the opportunities and risks during the presidency of Poland in the EU Council.

Key words: Council of European Union, Presidency in EU

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. У статті аналізуються шанси та виклики, які стоять перед Польщею під час головування в Раді ЄС. Проведене порівняння між пріоритетами головування Угорщини, Словаччини, Чехії та Польщі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Головування Польщі в Раді ЄС широко висвітлюється в усіх медіа, тривають численні дискусії щодо можливостей Варшави і їх використанні.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Проведене порівняння між пріоритетами головування Угорщини, Словаччини, Чехії та Польщі.

Формулювання цілей статті. Насправді обрана автором проблема вимагає всебічного і глибокого наукового аналізу. Необхідно з'ясувати, які можливості може отримати країна під час головування в Раді ЄС та виконанням програми головування.

Виклад основного матеріалу. 1 липня 2011 року Польща вперше вступила в права головування в Раді Європейського Союзу. Польща є

четвертою з-поміж країн, з так званого колишнього соцтабору у Центральній Європі, що головувала в Раді ЄС (після Словенії, Чехії та Угорщини).

На початку статті потрібно визначити, що значить головування в Раді ЄС та що дає країні виконання таких зобов'язань, що є обов'язковим атрибутом членства в ЄС, і передбачає ряд завдань, що випливають з договорів про ЄС.

Головування в Раді було впроваджене Договором про створення Європейського об'єднання вугілля і сталі, згідно з яким дану функцію виконували члени Ради в алфавітному порядку протягом трьох місяців [1; 13]. Римські договори продовжили головування до шести місяців. В 1965 р. було підписано Договір про злиття виконавчих органів Європейського Співтовариства вугілля і сталі, Євратому та Європейської Економічної Спільноти (набув чинності в 1967 р.), у результаті якого була створена єдина структура інститутів, що забезпечують розвиток європейської інтеграції. Основними інститутами стали Європейська Комісія, Рада Європейських Співтовариств, Європейський Парламент та Суд Європейських Співтовариств. Згідно даного договору, головування тривало 6 місяців і згідно такого порядку: Бельгія, Німеччина, Франція, Італія, Люксембург і Голландія [1;14]. Головування на той час було більш процедурою «технічною», оскільки відповідало за організацію засідань в Раді та надавало країнам-членам відчуття рівності, незалежно від їх політичного та економічного розвитку.

У липні 1987 року набув чинності Єдиний європейський акт, підписаний у 1986 року. Цей документ визначив подальші цілі Європейської інтеграції, вніс зміни до договорів про утворення Європейських Співтовариств, а також поширив інтеграційний процес на сферу зовнішньої політики. Доповнилися і функції головування в організації засідань, провадженні закордонної політики. На той час Спільноти прийняли кілька нових членів. Кожна країна головувала або в I половині року, або в другій, завдання президентії відрізнялись в залежності від календаря (наприклад, в I півріччі встановлювались ціни на сільськогосподарські продукти, а в II – закривався бюджет). Тому графік головування визначався так, щоб країна не попадала на один і той же період, а також наскільки була готова виконувати покладені на неї функції (наприклад, Португалія пропустила свій перший раз головування, оскільки не була впевнена в своїх можливостях) [1;18-19].

Маастрихський договір (Договір про Європейський Союз) та Амстердамський договір розширили повноваження та відповідальність Ради. Наприклад, президентія взяла відповідальність щодо рішень стосовно зовнішньої політики ЄС, проведення переговорів з третіми країнами. Графік головування встановлювався в залежності від розміру та досвіду країни в головуванні. З розвитком процесу інтеграції зростала роль головування [1;21-22].

В главі 16 Лісабонського договору записано, що Рада ЄС виконує, разом з Європейським Парламентом, законодавчу та бюджетну функції, а також визначає і координує політику ЄС згідно з умовами, передбаченими в трактатах. У склад Ради ЄС входить один представник рівня міністерства з кожної країни, який представляє свою країну та має право голосу.

Важливим елементом є так звана трійка, в склад якої входить країна, що головує в даний час, країна, що закінчила головування та має його розпочати. Така форма постала як форма співпраці та координації урядів країн, що головували в Раді. В результаті, було прийнято модель трійки, що головує протягом півроку. В її склад входять малі і великі країни, а також нові та старі члени, з різним рівнем політичного та економічного розвитку. У випадку Польщі трійка виглядає так: Польща, Данія та Кіпр. Данія стала членом ЄС в 1973 році (разом з Великобританією та Ірландією), і це буде її десяте головування. Кіпр та Польща приєднались у 2004 році. Данія є однією з розвинутих країн не тільки Європи, а й світу. Польща є найбільшою країною в даній трійці, але з найменшим ВВП на душу населення і найвищим безробіттям. Кіпр є найменшою країною в даній трійці як по території, так і по численності населення, проте з найменшим рівнем безробіття та вищим, ніж у Польщі, ВВП (див. таб.1).

Можна порівняти і трійку під час головування Угорщини, що виконувала свої обов'язки разом з Іспанією (стала членом ЄС у 1986 році і головувала чотири рази) та Бельгією - країною-засновником ЄС, що має досвід президентства в Раді ЄС аж одинадцять разів. Угорщина невелика країна в даній трійці, з найнижчим ВВП на душу населення. Бельгія має населення приблизно однакове з Угорщиною, але є однією з розвинутих країн світу. Іспанія – найбільша країна по кількості населення, а також показника ВВП, проте має один з найвищих рівнів безробіття.

Таблиця 1

Порівняння показників (станом на 2009 рік)

Країна	Населення, млн.	ВВП, млд. дол. США	ВВП на душу населення, тис.дол. США	Рівень безробіття, %
Польща	38,1	430,076	12,260	8,2
Данія	5,5	309,596	59,060	6,0
Кіпр	0,8	25,039	30,480	5,2
Угорщина	10,02	128,95	12,980	10,0
Іспанія	45,96	1460,0	32,120	18,0
Бельгія	10,7	471,161	45,270	7,9

Джерело: опрацювання власне на підставі статистичних даних Світового Банку, <http://www.worldbank.org/>

Кожна країна протягом шести місяців головує в усіх структурних підрозділах Ради ЄС, окрім Ради зовнішньої політики. Трійка країн перед головуванням в Раді ЄС підготовлюють та презентують свій план дій, що також узгоджується з Європейською Комісією та головою Європейської Ради. Країна, що головує, встановлює план та порядок засідань Ради на визначене півріччя. План затверджується за тиждень до початку головування.

Польща розуміла, що головування матиме велике значення для її іміджу не тільки в Європі, а й на світовій арені, а також це дасть додаткові можливості реалізувати стратегічні інтереси польської політики в ЄС. Тому підготовка до такої значимої події розпочалася задовго до 1 липня 2011р. Спочатку Польща вивчала досвід країн-засновників Євросоюзу (ФРН, Бельгії, Італії, Франції, Нідерландів, Люксембургу), що мали за плечима більше десяти президентств в Раді ЄС; країн, що приєдналися до 1995 року та головували 3-5 разів (наприклад, Греції, Іспанії, Великої Британії), та тих, що головували вперше (Словенії, Чехії, Угорщини). Проводились консультації як на рівнях міністерств (Міністерство Закордонних Справ, Комітет Європейської Інтеграції та ін.), так і на інших виконавчих органів. Можна сказати, що президентство в Раді ЄС не було вдалим для всіх, що залежало також і від економічного та політичного потенціалу країни. Польща вирішила врахувати і вдалі, і не вдалі головування.

Кожні шість місяців чергова держава-член Європейського Союзу головує чи керує роботами Ради Євросоюзу. В цей час, країна, яка обіймає головування, стає господарем більшості подій в ЄС і відіграє ключову роль в усіх сферах його діяльності. Підготовка і реалізація головування в Раді ЄС пов'язані з необхідністю координації кількох сотень зустрічей, як формальних (присвячених обговоренню поточних питань), так і неформальних (з метою обміну поглядами у довгострокових ініціативах), що проходять у Брюсселі, Люксембурзі чи в країні, яка головує, а також зустрічей на найвищому рівні. Однією з головних ролей головування є врегулювання конфліктів та суперечок між державами-членами, коли розглядаються певні питання. Іншим завданням країни, яка головує, є представлення Ради ЄС у контактах з іншими установами Євросоюзу, зокрема, Європейської Комісії і Європейського Парламенту. Це завдання вимагає, насамперед, майстерності у процедурних і тематичних питаннях як в політичному, так і в управлінському аспекті. Впродовж півріччя така країна керує роботами Ради ЄС і формує її взаємини з інституційними партнерами, веде робочі зустрічі, а також регулярно інформує Європейський парламент про проведену роботу.

Можна спробувати порівняти головування всіх країн колишнього союзу, що приєдналися до ЄС в 2004 році. Словенія була першою з цих країн, що головувала в Раді ЄС у I півріччі 2008 року.

Дана країна є однією з найменших серед членів ЄС та Європи. Під час головування вона розраховувала на підтримку Франції, що входила з нею в трійку. В ЄС не очікувались серйозні дії від Словенії, головування якої було більш технічним. Одним з завдань плану дій головування було мирне вирішення конфлікту Сербія-Косово, яке до цих пір є невирішеним до кінця.

Пріоритети президентії Словенії [14]:

підтримка процесу ратифікації Лісабонського договору, який набував чинності у 2009 році;

реалізація Лісабонської Стратегії, ціллю якої був розвиток економік членів ЄС, особливо в сфері технологій;

протистояння кліматичним змінам та визначення політики ЄС в енергетичній галузі;

промоція інтеграції ЄС з країнами західних Балкан та міжкультурний діалог.

Наступною за Словенією була Чехія, що приступила до головування у I півріччі 2009 року. Прага виставила три важливі пріоритети: енергетична політика та стабільні доставки газу з Росії в країни ЄС, конкурентна економіка ЄС та Східне Партнерство [11]. На час головування Чехії якраз припала газова криза між Росією, Україною та ЄС, але конфлікт між всіма сторонами вдалося врегулювати. Слід зазначити, що чехи були на стороні Росії в даній ситуації. Також Чехія визначила серед своїх цілей закінчення переговорів в справі приєднання Хорватії до ЄС.

У травні 2009 року в Празі був представлений проект Східного Партнерства для шести країн бувшого Радянського Союзу, а саме: Білорусі, Молдови, України, Вірменії, Грузії та Азербайджану. Головування Чехії не було вдалим через політичну кризу в країні, що сталася якраз в березні 2009 року, коли уряд Тополянка пішов у відставку.

Через два роки, у I півріччі 2011р., до головування приступила Угорщина, що запропонувала наступні пріоритети [20]:

зріст та створення робочих місць, зосередження уваги на запровадженні в життя постанов стратегії «Європа 2020»; основний акцент ставився на політиці родини та сім'ї, їх ролі у вирішенні демографічних проблем, інтеграції національної меншості, зокрема, циган в європейське суспільство; боротьбі з бідністю серед дітей;

сильніша Європа – це прагнення до зміцнення співпраці в сфері споживчої та енергетичної політики, політики водних ресурсів; прийнятті стратегії для регіону Дунай;

ЄС приязний для своїх громадян – це втілення в життя постанов Стокгольмської Програми, розширення Шенгенської зони на Болгарію та Румунію;

Розширення і політика сусідства – пріоритетом тут є завершення переговорів щодо майбутнього приєднання Хорватії до ЄС; організація та проведення другого саміту Східного Партнерства в травні 2011р.

Головування Угорщини завершується, відповідно можна судити по реалізації програми прези-

дентства. Цигани є однією з найбільш численних національних меншин в ЄС – 12 млн. осіб, що заселяють переважно Угорщину, Болгарію та Румунію. На жаль, неможливо було прийняти спільний план дій щодо інтеграції циган в європейське суспільство для ЄС, вибрано стратегію для кожної країни окремо. Серед напрямків такої інтеграції визначено, наприклад, що до 2020 року кожна циганська дитина має здобути хоча б середню освіту, допомога для циганських родин у пошуках роботи, медичному страхуванні та постійному житлі [19]. Також було закінчено переговори щодо вступу Хорватії в ЄС, договір про приєднання має бути підписаний уже за польського головування. Була підписана Стратегія щодо розвитку Дунайського регіону, в склад якого входять як члени ЄС, так і треті країни, основний акцент ставиться на розвиток туризму, екологію, зріст добробуту мешканців регіону та інвестиції. Можна підсумувати, що головування Угорщини в Раді ЄС було більш-менш вдалим та більшість питань була розглянута.

Частина питань, що не вирішилися з певних причин під час головування Угорщини, були перенесені на наступне головування, як наприклад, саміт Східного Партнерства, продовження переговорів про бюджет ЄС.

Польща запропонувала три головні пріоритети: європейська інтеграція як джерело зростання; безпечний ЄС;

Європа, що користується перевагами відкритості.

Можна спробувати розглянути пріоритети більш детально, щоб зрозуміти відповідальність та зобов'язання, які несе головування для країни та напрямки її політики. Пріоритет «Європейська інтеграція як джерело зросту» полягає на виробленні такої моделі розвитку ЄС, що забезпечить достаток його громадян, а також створить конкурентну перевагу Європи. Пропозиції Польщі [13;6-10]:

- проведення політики поглиблення внутрішнього ринку, що сприятиме його зросту, оскільки однією з проблем функціонування внутрішнього ринку ЄС є відсутність чітких принципів його функціонування, що становить бар'єр як для підприємців, що хочуть розширити свою діяльність, так і для громадян, що не мають доступу до пропозиції цілого ринку ЄС; при цьому акцент буде ставитись на розвиток ринку електронних послуг, в тому числі на зниження цін на послуги роумінгу і спрощення трансакції он-лайн в Європі (згідно досліджень, 60% таких трансакцій є не результативними, причиною чого є переважно юридичні бар'єри);

- підтримка ініціативи Європейської Комісії щодо полегшення доступу до ринків капіталу малого та середнього бізнесу, його доступ до ринків третіх країн (дана категорія бізнесу в ЄС створюють майже 60% ВВП та 70% робочих місць);

- зміцнення спільності дій та синергетичного ефекту між політиками та ініціативами ЄС щодо використання інтелектуального капіталу Європи; в даному контексті розглядається модернізація університетів і промоція мобільності серед молоді, тісніша співпраця між навчальними закладами та середовищем бізнесу.

Другий пріоритет «Безпечний Євросоюз – харчова промисловість, енергія та безпека» полягає в забезпеченні безпеки громадян ЄС, енергетичної безпеки, внутрішньої безпеки та безпеки кордонів, стабілізації публічних фінансів. Польща подає свої пропозиції щодо ефективного виконання даного пріоритету головування:

- підтримка заходів щодо покращення регуляції та контролю фінансових ринків, опрацювання принципів кризового управління;

- зміцнення зовнішньої енергетичної політики ЄС;

- розвиток практичних аспектів Інтегрованого Управління Кордонами та використання найкращих прикладів з управління кордонами;

- продовження роботи над проектом реформи Спільної сільськогосподарської політики ЄС, що має призвести до зміцнення безпеки продуктів харчування, розвиток села та сільського господарства;

- зміцнення військових та цивільних спроможностей ЄС.

Третій пріоритет «Європа, що користується перевагами відкритості» має на меті підтримку закордонної політики та політики безпеки ЄС. Польща прагне в рамках даного пріоритету:

- підтримувати проект Східного Партнерства, а саме: закінчення переговорів щодо підписання умов про асоціацію між Україною та Молдовою, поступу в лібералізації візового режиму між ЄС та країнами-партнерами;

- заохочення Білорусії до зближення з ЄС;

- розвиток співпраці з південними сусідами ЄС, охопленими проектом Європейська Політика Сусідства, зосередження на підтримці процесів демократичної трансформації, створення сучасних державних інституцій, що будуть базуватися на конституційних реформах, поглиблення торгівельних стосунків;

- підтримка чергового розширення ЄС та підписання Договору про вступ до ЄС з Хорватією, сприяння продовженню переговорів з Туреччиною та Ірландією, підтримка процесів європейської інтеграції в країнах Західних Балкан;

- встановлення нових рамок співпраці з Росією;

- представлення власного плану торгівельної політики на VIII Конференції Міністрів ВТО в грудні 2011р., в який входять пропозиції для країн найменш розвинених, подальша лібералізація світової торгівлі.

Закладалося, що головування Польщі в Раді ЄС буде їй коштувати майже 110 мільйонів євро. Для порівняння: Угорщині це коштувало 85 млн. євро, Чехії – 110 млн. євро, Словенії – 62 млн. євро [2;42-43]. Значну фінансову та матеріальну допомогу запропонували міжнародні фірми, що діють на польському ринку – 10 млн. євро. Наприклад, французька фірма Пежо «позичить» 117 автомобілів для обслуговування президентії, а наповнювати їх безкоштовно паливом буде польська фірма «Орлен» (на суму 1 млн. злотих). Натомість, напоями під час засідань забезпечить фірма Кока-Кола (всього 100 тис. літрів). Взаємні фірми отримують дозвіл вважатися офіційними партнерами головування Польщі в Раді ЄС [21].

В лютому 2011 року Інститутом дослідження суспільної думки в Польщі було проведено опитування серед населення щодо головування Польщі в Раді ЄС [15]. 33% респондентів не знає про цю подію, 44 % – знає про це, але не орієнтується коли це має бути, і тільки 12% назвали конкретну дату. При цьому, 16% респондентів призналося, що нічого не знають про президентію Польщі в Раді ЄС, 46% - знають замало, і тільки 1% відповіло, що мають глибокі знання щодо головування.

Опитування населення, проведене на початку червня 2011 року, показало, що 71% респондентів вважає, що головування Польщі в Раді ЄС покращить і підніме імідж країни в Євросоюзі, тільки 16% вважає, що все залишиться так, як і було. При цьому вже 64% респондентів чуло і знають про головування Польщі в Раді ЄС. Цікавим є факт, що 48% респондентів вважають, що під час головування Польща повинна зосередитись на справах, важливих в першу чергу для неї, проте 47% висловились, що потрібно враховувати інтереси всього Євросоюзу [16].

В грудні 2011 року було проведене опитування населення щодо того, чи вдалось головування для Польщі. Дослідження суспільної думки проводились Інтерактивним інститутом ринкових досліджень на замовлення відомого і популярного журналу «Newsweek». 51% опитуваних відповіли, що так, вдалась. Натомість, 24% відповіли негативно [17].

Головування Польщі в Раді ЄС на старті оцінювалось по-різному. Керівник управління Інституту Собескего Павел Шаламаха [5] критикував велику кількість пріоритетів та цілей польського головування в Раді ЄС, що мало призвести до розпорошення уваги і не досягненні жодного з пунктів. Варто було б вибрати кілька і зосередитись на них. Одним з найважливіших пріоритетів для Польщі повинен був бути енергетичний сектор, оскільки щорічний зріст на енергетичні носії болісно впливає як на гаманці громадян, так і на економіку в цілому.

Професор і політик Тадеуш Івінський [7] на питання видання «Моніторинг Польської Президентії» – чи Польща має шанси записатись в історії головування в Раді ЄС, відповів, що шансів

немає, що пояснюється кількома причинами. По-перше, не виконано головної умови, яким є порозуміння головних політичних сил в праві польського головування. По-друге, відсутність чітко окреслених пріоритетів. Варто звернути увагу на те, що головування Польщі припадає на досить несприятливий момент в історії Євросоюзу: фінансова криза, зріст егоїзму народів, низька готовність європейських країн до спільних дій, спроби ревізії Шенгенського договору, криза на Близькому Сході, що відвертає увагу від регіону Східної Європи. Наступною причиною є те, що головування відбувається в так званих трійках, і Польща головує разом з Кіпром та Данією. Перед цим президентство належало до Угорщини, Іспанії та Бельгії. Відповідно, 80-90% зобов'язань успадковуються від попередників. Потрібно не переривати вже заплановану лінію робіт, наприклад, в продовженні переговорів над бюджетом ЄС на 2014-2020. Східне Партнерство чи енергетична політика були і угорськими пріоритетами. Проте, підписання Україною умови про асоціацію з ЄС чи вступ Хорватії до ЄС, можуть бути важливими подіями в історії головування Польщі.

Професор Красноденбські [12] відзначав, що головною перевагою головування Польщі в Раді ЄС буде реклама країни. Не варто чогось очікувати від головування, оскільки відсутні чіткі пріоритети та існує несприятлива внутрішня ситуація в ЄС.

Починаючи з початку року, польські видання рясніли від публікацій щодо майбутньої президентії Польщі. Висловлювали свої думки політики, журналісти, науковці. Розгорнулася поважна дискусія між членами різних партій, звісно найбільшій критиці піддавалась партія «Платформа Обивательська», головою якої є нинішній прем'єр Польщі Дональд Туск, а членами, між іншим, Міністр Закордонних Справ Радослав Сікорський та Єжи Бузек – голова Європейського Парламенту. Опоненти, зокрема, Ярослав Качинський [4], голова партії «Право та Справедливість», закидав нинішньому прем'єру, що він хоче використати президентію для пропаганди своєї партії на виборах до парламенту восени 2011 року, що потрібно було провести вибори перед головуванням Польщі в Раді ЄС. Також Качинський скритикував нечітко виражені цілі президентії і те, що основний акцент не поставлений на енергетичній безпеці ЄС і відсутності серед пріоритетів входження Румунії та Болгарії в Шенгенську зону.

Дональд Туск [18;15] в інтерв'ю «Newsweek Polska» спростував подібні напади, вияснивши, що час створення суспільної думки на міжнародних зустрічах чи фотографій з відомими політиками (наприклад, Бараком Обамою – Президентом США), в Польщі закінчився. Польща повинна представляти під час головування в Раді ЄС не свої власні інтереси, а узагальнені від усіх країн Євросоюзу.

Видання «Жечпосполіта» [3] вирізняє факти та міфи навколо головування Польщі в ЄС. Наприклад, не варто покладати великих надій на те, що Польща щось змінить в зовнішній політиці ЄС. Як тільки ввійшов в життя Лісабонський Договір, Рада ЄС отримала свого Президента, що представляє її на офіційних зустрічах та приймає рішення з питань політики даного органу. Також Рада ЄС має своє «міністерство закордонних справ» на чолі з Верховним Представником по закордонним справам Кетрін Аштон. Правда, Польщі залишилась вільна зона для дій – Східне Партнерство і можливість підписання Україною умови про асоціацію з ЄС. Польща не має як членом Єврозони. Також підписання договору про приєднання Хорватії до ЄС відбудеться в Брюсселі чи столиці Хорватії Загребі, як за звичай відбуваються подібні події, але не у Варшаві. Польща внесе свій вклад в історію головування в ЄС, але варто до цього підходити об'єктивно.

Уповноважений уряду у справах головування Польщі в ЄС Радек Пастерські [12] в інтерв'ю «Жечпосполитій» відзначив, що Польща буде займатись 866 справами під час головування. Основний акцент буде покладено на пропозиції щодо господарчого зросту ЄС, між іншим, знижка оплат в роумінгу, створення до 2015 року спільного ринку торгівлі в Інтернеті.

Польща опублікувала на офіційному сайті головування в Раді ЄС цікаві факти в числах. Можна порівняти ці цифри на початку президентії, тобто те, що мало відбутись. Наприклад, під час президентії до Польщі приїде 30 тисяч делегатів з різних країн, відбудеться 350 зустрічей на рівні міністерств та експертів, для 1200 урядовців були проведені спеціальні тренінги, метою яких було навчання їх працювати під час головування, 5 міст Польщі будуть місцем зустрічей делегатів (Сопот, Варшава, Познань, Вроцлав і Краків), буде організовано 400 культурних подій за межами Польщі для реклами головування Польщі [9]. Після підсумків головування Польщі в Раді ЄС, в Польщі відбулось 452 зустрічі, 1940 зустрічей в Брюсселі, 30 засідань на рівні міністерств, більше 30 зустрічей на рівні експертів, 1160 перекладачів і 10 000 перекладених сторінок, 30 мов, які перекладались та інше [6].

Найважливішими досягненнями головування Польщі в Раді ЄС були: [8].

- затверджений бюджет ЄС на 2012 рік (ще перед остаточним терміном);
- відбувся саміт Східного Партнерства, на якому сторони погодили подальші дії, зріс бюджет на проекти до 2 млрд. дол. США, розпочались переговори щодо угоди про асоціацію з Грузією та Молдавією, має відкритись Академія державного управління Східного Партнерства в Варшаві;
- розпочались переговори про торгівлю та створення зони вільної торгівлі з Грузією та

Молдавією, Вірменія підписала угоду щодо полегшення візового режиму з ЄС;

- прийняття декларації щодо заснування Європейського Фонду для розвитку демократії;
- прийняття мандату для переговорів щодо угоди між ЄС та Туркменістаном і Азербайджаном щодо створення Транскаспійської Системи Газопроводів, що дозволить ЄС диверсифікувати джерела поставок газу;
- підписання договору про приєднання Хорватії до ЄС, дата вступу призначена на 1 липня 2013 року;
- досягнутий компроміс в справі програми дистрибуції продуктів харчування для найбільш вразливих, який до того кілька разів блокувався, а тепер продовжився ще на два роки, слід додати, що з нього користується 18 млн. осіб, з них – 4 млн. осіб в Польщі;
- прийняття шести законодавчих актів щодо зміцнення координації економічної політики в ЄС тощо.

Поки що тривають дискусії щодо питання – вдалось Польщі головування чи не вдалось. Результати будуть видні дещо пізніше. Але з впевненістю можна сказати, що країна використала свої шанси і виконала покладені на неї завдання, правда варто додати, що в тому випадку, коли це залежало від самої Польщі.

Висновки та перспективи подальших розвідок.

Головування в Раді Європейського Союзу покладає певні зобов'язання на країну, що виконує дані функції. Як правило, пріоритети в головуванні часто повторюються або дістаються у спадок від попередників. Переговори щодо приєднання Хорватії до ЄС почалися ще за президентії Чехії. Аналогічно, як прийняття бюджету ЄС на 2014-2020 роки. Завдання в головуванні залежать і від політики, яку проводить дана країна, як наприклад, у випадку з Угорщиною, де пріоритетом президентії була інтеграція циган в європейське суспільство і вирішення ряду питань, пов'язаних з їх проживанням, що є абсолютно неважливим для Словенії чи Польщі. Головування є важливим для іміджу країни, як вона себе покаже під час виконання своїх обов'язків, як вирішить складні питання, які не завжди можна передбачити в пріоритетах.

Польща детально вивчила досвід своїх попередників і мала щодо свого головування в Раді ЄС певні амбіції. Не обійшлось, звісно, і без критики в самій Польщі серед конкуруючих партій, якраз перед парламентарними виборами. Багато політиків та науковців критикували теперішній уряд в не чіткому формулюванні цілей головування в Раді ЄС, хоча більшість з них, як-от Східне Партнерство, бюджет ЄС, вступ Хорватії до ЄС тощо, дістались від попередників. Польща на перший план висувала цілі, спільні для всіх членів ЄС, а не власні інтереси, а головна мета полягала в покращенні іміджу на європейській арені. Тим більше, що це була перше головування

в Раді ЄС, що не вимагало значних зусиль. Можна сказати, що президенція вдалась Варшаві, були використані шанси і виконані обіцянки по мірі можливостей. Не все залежало від Польщі. Внутрішня криза, яка охопила ЄС (загроза падіння євро, можливий дефолт деяких країн, зріст

безробіття і демонстрації молоді і т.п.), а також непевна ситуація на зовні, затьмарили успіх президенції Польщі. Погіршення позиції України в Європі погіршило успіх Східного Партнерства і підписання умови про асоціацію, на що покладалось багато надій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Barcz J. Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej. Warszawa: Instytut wydawniczy Europrawo, 2010. c. 110.
2. Biel W. Budżet i logistyka polskiej prezydencji // Monitor polskiej prezydencji.- Klub Jagielloński. – Kraków 2011. - s. 42-43.
3. Fakty i mity o polskiej prezydencji. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rp.pl/artukul/681430.html?p=1>
4. Kaczyński: Mało ambitne priorytety prezydencji. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rp.pl/artukul/680762.html>.
5. Najważniejsza jest energetyka – wywiad z Pawłem Szalamachą. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.polskaprezydencja2011.pl/node/287>
6. Najważniejsze rezultaty prac prezydencji Polski w Radzie Unii Europejskiej. Komunikat prasowy od 22 grudnia 2011 roku. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pl2011.eu/sites/default/files/users/shared/spotkania_i_wydarzenia/osiagniecia_pl_prez.pdf.
7. Nie mamy szans na zapisanie się w historii UE – rozmowa z Tadeuszem Iwińskim. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.polskaprezydencja2011.pl/node/278>
8. Podsumowanie sześciu miesięcy polskiej prezydencji w Radzie UE. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pl2011.eu/sites/default/files/users/shared/spotkania_i_wydarzenia/tabela_prezydencja12_2011.pdf
9. Polska prezydencja w liczbach. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pl2011.eu/content/polska-prezydencja-w-liczbach>.
11. Polska wie, jak zwiększyć w UE wzrost gospodarczy. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rp.pl/artukul/681400.html?p=2>.
12. Prezydencję Czech w UE to ekonomia, energia i Europa w świecie. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.polskatimes.pl/aktualnosc/76098,prezydencje-czech-w-ue-to-ekonomia-energia-i-europa-w-id,t.html>.
13. Prof. Krasnodebski: Prezydencja ograniczy się do symbolicznych spotkań. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.polskaprezydencja2011.pl/node/280>.
14. Program polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej // Ministerstwo Spraw Zagranicznych. – Warszawa, 2011. - 100 s.
15. Przewodnictwo UE Słowenii – nie mają się czego wstydzić. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radaeuropy.org.pl/przewodnictwo-ue-slovenii-nie-maja-sie-czego-wstydzie.html>.
16. Sondaż: 33 proc. badanych nie wie, że Polska obejmie prezydencję unijną. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.polskatimes.pl/aktualnosc/376231,sondaz-33-proc-badanych-nie-wie-ze-polska-obejmie,id,t.html>.
17. Sondaż: 71 proc. wierzy, że unijna prezydencja poprawi wizerunek Polski na świecie. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.polskatimes.pl/aktualnosc/413601,sondaz-71-proc-wierzy-ze-unijna-prezydencja-poprawi,id,t.html>.
18. Sondaż: prezydencja raczej na plus. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polska.newsweek.pl/sondaz--prezydencja-raczej-na-plus,86453,1,1.html>.
19. Tusk Donald. Czuję na plecach oddech Polaków // Newsweek. -2011. - № 26. s 14-18.
20. W jaki sposób Europa będzie integrować Romów? Problematyka romska priorytetem prezydencji węgierskiej. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wyborcza.pl/prezydencja2011/1,111800,9438090,W_jaki_sposob_Europa_bedzieintegrowac_Romow_Problematyka.html.
21. Węgry przedstawiają plan swojej prezydencji. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polskawue.gov.pl/Wegry,przedstawiaja,plan,swojej,prezydencji,6492.htm>.
22. Za prezydencję płacą podatnicy i sponsorzy. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rp.pl/artukul/679610.html>.

Рецензенти: Багмет М. О. – д.і.н., професор;
Сорока С. В. – к. політ. н.